

בידינו לכתוב את חזון הגאולה

הרב הראל דביר

והנה, בציבור רווחות שתי גישות שונות ואף מנוגדות בנוגע לתפקידנו כנגאלים: גישה אחת גורסת כי אנו אין לנו אלא לשמר את התורה והמעשים הטובים שבידינו, ולהיות ראויים להיגאל, ותו לא. לפי גישה זו, אין בידינו לדעת כיצד תיראה הגאולה. גישה זו נתמכת, בין היתר,

בדברי הרמב"ם (סלכות מלכס יצ ג): "וכל אלו הדברים וכיוצא בהן לא ידע אדם איך יהיו עד שיהיו, שדברים סתומין הן אצל הנביאים. גם החכמים אין להם קבלה בדברים אלו, אלא לפי הכרע הפסוקים, ולפיכך יש להם מחלוקת בדברים אלו". ממילא, טוענים האוחזים בגישה זו, אין גם הרבה מה להתכונן לקראתה - מלבד החובות המוטלות עלינו גם ככה - אחיזה בכל הכוח במצוות הנהגות בזמן גלות, וריבוי בתורה ויראת שמים.

גישה שנייה גורסת כי חלק מרכזי מהציפייה לגאולה הוא התכוננות למצב של גאולה. לפי גישה זו, אמנם לא כל פרטי הגאולה ידועים לנו, אך יש חלק שידוע לנו - ולחלק הזה אנחנו יכולים ואף מחויבים להתכונן. עלינו למצות עד תום את הלימוד וההתכוננות, ולהקטין למינימום את החלק העמום, שעליו אמר הרמב"ם ש'לא ידע אדם איך יהיו עד שיהיו'.

הציפייה לגאולה ולבנין בית המקדש - היא מיסודות אמונת ישראל. האמונה בגאולה נמנתה בתוך י"ג עיקרי האמונה של הרמב"ם, והציפייה אליה הוזכרה כאחד הדברים הבודדים ששואלים עליהם את האדם מיד עם כניסתו לעולם האמת (שם 66), ואף היותה כידוע סלע המחלוקת בין היהודים ובין כתות ואומות שונות במשך הדורות.

והנה, ניתן היה לחשוב שדי בכך שיהודי יושב ומצפה לגאולה, מאמין בה ומייחל אליה בכל לבו. אולם חז"ל לימדונו שהציפייה לגאולה צריכה לכלול לא רק רצון שתהיה גאולה, אלא גם תודעה תמידית של צעידה לקראת הגאולה. בדברי חז"ל (יבם ו: ועוד מקומות) מתוארת הקפדה על טומאה וטהרה מאות שנים לאחר החורבן, ורש"י מבאר את הטעם לכך: 'שמא יבנה בית המקדש בימיהם'. במקום נוסף (שם 3) מתוארת הנהגתו של ר' ישמעאל בן אלישע, שלפי דעה אחת התחייב חטאת בזמן החורבן, וכתב על פנקסו: 'לכשיבנה בית המקדש, אביא חטאת שמנה'. בתקופת הגאונים, היו כהנים שגדלו צפרניים כדי להיות מוכנים למליקה, במקרה שיבנה בית המקדש בימיהם (פאנר הגאונים עמ' 11).

ישמעאל בן אלישע, שלפי דעה אחת התחייב חטאת בזמן החורבן, וכתב על פנקסו: 'לכשיבנה בית המקדש, אביא חטאת שמנה'. בתקופת הגאונים, היו כהנים שגדלו צפרניים כדי להיות מוכנים למליקה, במקרה שיבנה בית המקדש בימיהם (פאנר הגאונים עמ' 11).

לדוגמה: איננו יודעים במדויק כיצד יראה הקשר בינינו ובין הקב"ה, אבל אנחנו יכולים

[*] לרגל צאת הספר החדש 'פסח לה' - עיונים בהלכות קרבן פסח

על־מנת להתכונן בלימוד ובמעשה, ולהקטין למינימום את הערפל.

והנה, במאה השנים האחרונות, זכינו לדחיפות עידוד מאת גדולי ישראל המובהקים, שקראו פעם אחר פעם ללימוד וביורר ענייני המקדש וקודשיו. ראשון המעוררים היה מרן החפץ חיים זצ"ל, שבגדלותו יגע וטרח בעשר אצבעותיו להדיר את 'אסיפת זקנים' – פירושי

למצות את הלימוד על דרכי הנבואה, מתוך ספרי הנביאים עצמם ומתוך ההלכות והכללים שכתב הרמב"ם בהלכות יסודי התורה. איננו יכולים לדעת עד תום כיצד תראה המלכות של המלך המשיח, אך בידינו ללמוד וללמד את מה שאכן ידוע לנו, מתוך דברי חז"ל וגדולי הדורות, ומתוך פסיקותיו היסודיות של הרמב"ם בהלכות מלכים ומלחמותיהם. איננו יודעים מה יהיה מאזן ההכנסות וההוצאות הכלכליות של 'מדינת המשיח', ומה בדיוק תהיינה ההתלבטויות של 'מדינה' זו, אך אנחנו יכולים כבר היום לקדם את קביעת העקרונות ההלכתיים שעליהם תושבת מערכת המיסוי שבה. איננו יודעים מה יהיה אופי היחסים בין ישראל לעמים בעידן זה, אך כבר היום אנו יכולים וצריכים להידרש לשאלת צורתו של צבא 'ישראלי', או בלשון התורה, ה'מחנה'. ועוד דוגמאות לרוב.

במרכז של מלכות ישראל המתוקנת, נמצא בית המקדש, שמהווה משכן לא רק לשכינה אלא גם לביטויים המעשיים והארגוניים שלה בעולם – בית המקדש הוא המקום שממנו יוצאות הוראות הלכתיות לכלל ישראל (רמב"ם הלכות ממרים א' א'). הוא גם המקור להשגת נבואה ורוח הקודש (וישנמי סוכה ה' א'), ולהנחיות ברוח הקודש לכלל ישראל באורים ותומים (רמב"ם הלכות כלי המקדש י' א-ב). גם התנהלותה של מלכות ישראל יונקת את כוחה ממינוי הסנהדרין של שבעים ואחד שבבית המקדש (הלכות מלכים א' א'), ויוצאת משם לרחבי הארץ ולעולם כולו.

במידה מסוימת, ניתן לומר גם על בנין המקדש והעבודה בו, שלא ידע אדם מה יהיו עד שיהיו. וגם כאן קיימות שתי גישות: גישה שמפגינה אדישות לעניין המקדש, ותולה את כל הנעשה בו במילים אלו של הרמב"ם. ולעומתה, גישה הגורסת כי עלינו לעשות כל שביכולתנו

קריאת גדולי הדור

לזיווז לימוד דיני הקרבנות לקראת הגאולה

[נכתב על ידי מרן הגרא"ל שטיינמן שליט"א
לבקשת מערכת "תורת הקרבנות"]

בס"ד

הנה ידוע כמה טרח ויגע אותו צדיק בעל החפץ חיים שילמדו ענייני קדשים, ובזמנינו יש הרבה ושיבות שעוקר לימודם הוא בסדר קדשים. והיות שמעפים מאד שהגאולה תתקרב עוד יותר מבחיני החפץ חיים זצוק"ל אנו צריכים מאד להודרו בלימוד הזה,

וגם זה יוסיף בהאמונה לגאולה.

וחשוב מאד שחלק מהאברכים אשר כבר למדו וחזרו ענייני נשים וזניקין שגם ילמדו ענייני הקרבנות.

ובזכות זה יעזרנו שנשוע בקרוב להגאולה האמיתית במהרה בימינו א.ס.

ט' כסלו תשע"ב א.ל. שטיינמן יוסף שלו' אלישיב

בודאי הוא מצוה גדולה חיים קניבסקי נסים קרליץ

הנשיא יוסף אברהם (הנשיא) חיים קניבסקי

האחרונים למסכתות שבסדר קדשים. עוד יגע וטרח בכתיבת 'ליקוטי הלכות', שהוא חיבור במתכונת הרי"ף המיועד להשלים את ההלכות שאינן נוהגות בזמן הגלות. החפץ חיים לא הסתפק בעשייה ספרותית, אלא הקים כולל מיוחד ללימוד קדשים (על הלומדים כגולל זה נמנה מרן הגרי"ש הגהנן זצ"ל, לימים רבה של פוניב' ומייסד הישיבה בארץ לאחר השואה). מיזמים אלו שאבו את מיטב זמנו ומרצו

בית, גדרי דרך רחוקה, מניעת הערל ובני ביתו מקרבן פסח, ביקור הקרבן ממומים, אופן ועיתוי ההימנות וארגון חבורות הקרבן, דין טבילת ידיים לאכילת קודשים ושייכותו לקרבן פסח, הסבה באכילת קרבן פסח, ועוד. בסימן האחרון בספר, 'בעקבי יעקב', סיכומים והערות על סימני קרבן פסח שבספר קהילות יעקב על מסכת פסחים.

מקום מיוחד חולקת לעצמה סדרת מאמרים שעוסקים בהקרכת קרבן פסח בטומאה, על פי הכלל שטומאה דחוייה בציבור. כלל זה מעורר מספר שאלות: האם כל הטומאות דחוייה בציבור, או שרק חלק מהן? כיצד מחשבים כמה אנשים טמאים וכמה טהורים? כיצד מתיחסים לאנשים שאינם שומרי מצוות וממילא אינם מקפידים להיטהר מטומאותיהם? האם נשים תידרשנה להשתמש באמצעים תרופתיים לצורך דחיית וסת, והגעה לי"ד בניסן בטהרה?

בספר פסח לה', השתדלתי להיענות לקריאתם של החפץ חיים וגדולי דורנו, ולברר את הלכות קרבן פסח במגמה לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא: לא רק לבאר מהן שיטות הראשונים בהבנת הגמרא, ומה עומד ביסוד כל שיטה, וכיצד כל ראשון משיב על טענות חברו, אלא גם לחתור להכרעה הלכתית. ויודגש: 'לחתור' בלבד, ולא להכריע. ידעתי מך ערכי, ולא שייך שהכרעות בעניינים העומדים ברומו של עולם ייעשו על ידי. ומכל מקום, בבירור הסוגיות בחתירה להלכה יש תועלת רבה, לקידום ההכרעה על ידי גדולי הפוסקים, ביום שבו נזכה והם ידרשו לסוגיות אלה. הספר יצא לאור במהדורה דיגיטלית, וניתן לקבלו בפנייה למשרדי 'קדושת ציון' או בפנייה ישירה אלי (Hareldvir@gmail.com).

של האדם הגדול בענקים, החפץ חיים, שייקר כל כך את זמנו! הלא דבר הוא!

החפץ חיים אף הרבה לעורר על כך את שומעי לקחו, בכתב ובעל פה, ונטעם טעימה קטנה מכך: 'ואל יאמר האדם דכאשר תצמח ישועת הקדוש ברוך הוא, ואז הלא יבוא משיח ואליהו, ועתידים להגיד לנו כל חלקי הספיקות; וכמו שמוכא בגמרא פעמים רבות לענין ספיקות בשם תיקון, ואמרו המפרשים שתיקון הוא ר"ת תשבי יתרץ קושיות ואבעיות. על זה נשיב לו: אמנם הדבר כן הוא, שכל חלקי הספיקות יתבררו לנו על ידי אליהו, אבל הדברים הפשוטים המבוארים בפסוק ובביאוריהן של תורה שבעל פה המסורה לנו כמבואר בתורת כהנים ובגמרא, הלא אנו צריכין בעצמנו לדעת כפי שביכולתנו, כי הלא אליהו לא יבוא ללמוד עם כל אחד ואחד דברים שהיה יכול לדעת בעצמו, ורק הספיקות אשר אי אפשר לברר, יתגלו לנו על ידי אליהו' (מאמרי החפץ חיים שנדפסו בספר מורה אור, פרק יב).

לקריאה זו של החפץ חיים, הצטרפו בשנת תשע"ב גדולי דורנו, ופרסמו מכתב שבו נאמר: "והיות שמצפים מאד שהגאולה תתקרב, עוד יותר מבימי החפץ חיים זצוק"ל, אנו צריכים מאד להזדרז בלמוד הזה. וגם זה יוסיף בהאמונה לגאולה. וחשוב מאד שחלק מהאברכים אשר כבר למדו וחזרו עניני נשים ונזיקין, שגם ילמדו עניני הקרבנות". על מכתב זה חתמו מרנן הגרי"ש אלישיב, הגרא"ל שטיינמן והגר"נ קרליץ, זכר צדיקים לברכה, ויבלחט"א מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א.

בימים אלו, זכיתי להשלים את עריכת ספרי פסח לה', ובו 21 מאמרים על מגוון רחב של סוגיות בהלכות קרבן פסח: הקרבה בלא

Our first video clip takes a look at some of the chinuch opportunities that currently exist for American Charedim in Eretz Yisroel. We showcased four different boys yeshivos in Ramat Beit Shemesh, and interviewed the menahalim to give you an inside perspective. nachliel.org/video-series.